TORAH OHR • PARSHAS TOLDOS • MAAMAR 4

ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו׳

« Et les serviteurs d'Yitzchak creusèrent dans la vallée… un puits que des princes ont creusé »

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

likuteitorah.com/fr/torah-ohr/toldos/4/

1 ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'. באר חפרוה שרים וגו'. דהנה איתא בגמ' [בגמרא] ע"פ והנהר הרביעי הוא פרת הוא דמעיקרא שממנו נפרדו לארבעה ראשים דהיינו ג' יצאו ממנו והרביעי

«Et les serviteurs de Yitzchak creusèrent dans la vallée», etc. «Un puits que des princes ont creusé», etc. Car voici ce qui est enseigné dans la Guemara au sujet du verset «Et le quatrième fleuve, c'est le Perat» : «C'est celui du commencement», celui à partir duquel [le fleuve] se divisa en quatre têtes, c'est-à-dire que trois en sortirent, et le quatrième

הוא בעצמו ואמרו כל הנהרות למטה מפרת וכל מעיינות שבעולם נובעים מסולמא דפרת פי' מתחת לקרקע נוקב והולך עד שבחפירה מועטת ימצא באר מים חיים.

est [le Perat] lui-même. Et ils ont dit : Tous les fleuves sont en contrebas du Perat, et toutes les sources du monde jaillissent de l'échelle du Perat. Cela signifie que, sous la terre, il creuse son chemin et se poursuit, jusqu'à ce qu'en creusant un peu, on trouve un puits d'eau vive.

2 ולכאורה תמוה מפני מה יקרא באר מים חיים כיון שעיקר נביעתו הוא מנהר פרת. והענין דהנה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו'

À première vue, la question se pose : pourquoi l'appeler un puits d'eau vive, puisque l'essentiel de son jaillissement provient du fleuve Perat ? L'explication est la suivante. Voici ce qui est écrit : « Un fleuve sort d'Eden pour arroser le jardin », etc.

ג"ן סדרי דאורייתא פי' כידוע שבתחלה צריך לקבל עומ"ש [עול מלכות שמים] בשלימות דהיינו להאמין באמונה שלימה באחדות ה'

« Le jardin » (ג"ן, gan, 53) : les cinquante-trois sections (sidros) de la Torah. Cela signifie que, comme on le sait, il faut d'abord accepter pleinement le joug de la royauté céleste, c'est-à-dire croire avec une foi entière en l'unité de D.ieu,

שהוא המהווה כל העולמות וכולא קמיה כלא חשיב וכולא חד כו' וכאשר יתבונן האדם בק"ש [בקריאת שמע] וישים ללבו היטיב ענין האחדות ויקבל עליו באמת עול מל'

qui fait exister tous les mondes, et devant qui tout est considéré comme rien, et tout est un, etc. Lorsqu'une personne médite pendant le Chema et imprime profondément dans son cœur la question de l'unité [de D.ieu], et qu'elle accepte véritablement sur elle-même le joug de [Sa] royauté —

כי יעקב חבל נחלתו חפצם לדבקה בו בכל לבבם ומאמינים באחד וחפצים בו אבל אין מקום שישרה בו בחי' אחד לאחר שקבל עליו.

car « Yaakov est le lot de Son héritage » : leur désir est de s'attacher à Lui de tout leur cœur ; ils croient en l'Un et Le désirent. Pourtant, après qu'une personne a accepté [cela] sur elle-même, il n'existe aucun lieu où le niveau de l'« Un » puisse résider.

3 ואין לו מקום אלא בתורה שהיינו שמיד אחר קבלת מ"ש ילמוד בעיון מחשבתו ושכלו ודבורו בתורה שבע"פ [שבעל פה] וקודם למודו יתבונן באחדות ה' כו'

Et elle n'a de place que dans la Torah. C'est-à-dire qu'immédiatement après avoir accepté la souveraineté du Ciel, il doit étudier la Torah orale avec profondeur, en y engageant sa pensée, son intellect et sa parole ; et avant son étude, il doit contempler l'unité de D.ieu, etc.

ועי"ז יגרום לו העסק בתורה בכל עומק מחשבתו ולבבו וכו' וזהו נק' ונהר יוצא מעדן פי' מעדן מעם הקב"ה שנק' עדן ונהר הוא לשון המשכה

Par là, son étude de la Torah mobilisera toute la profondeur de sa pensée et de son cœur, etc. C'est ce qui est appelé « Un fleuve sort d'Éden ». Autrement dit, « d'Éden » — du Saint béni soit-Il, qui est appelé « Éden » ; et « fleuve » désigne un flux qui se déverse.

פי' כאשר יומשך אלהות מלמעלי' [מלמעלה] למטה בקבלי' מ"ש המשכה זאת משקה את הגן היא התורה שהיא ד' אמות של הלכה במקום קדשי קדשים אורייתא היכלא דמלכא שבה שורה אחדות ה' כו'

Autrement dit, lorsque la divinité est amenée d'en haut vers le bas par l'acceptation de la souveraineté du Ciel, ce déversement abreuve le jardin, qui est la Torah, « les quatre coudées de la halakha », dans le lieu du Saint des Saints — « la Torah est le palais du Roi » —, où réside l'unité de D.ieu, etc.

כאשר יתקיים בו בחי' נהר יוצא מעדן בתפלתו ושעור למודו מיד אחר התפלה אבל אח"כ צריך לעסוק בכל מחשבתו כו'

Lorsque le niveau de « Un fleuve sort d'Éden » se réalise en lui dans sa prière et dans son temps d'étude fixé immédiatement après la prière — mais ensuite, il doit engager toute sa pensée, etc.,

בעניני עולם השפל ושוכח כל התבוננותו בקבלת מ"ש מפני גשמיות גופו על מעוט דעת שלו ויתרחק מאד מבחינה שהיה לו דעת בתפלתו ועבודתו בתורה כו'

dans les affaires de ce monde inférieur, et il oublie toute sa contemplation liée à l'acceptation de la souveraineté du Ciel, à cause de la matérialité de son corps et de la faiblesse de sa connaissance (Daat) [sa capacité à garder fermement une idée à l'esprit] ; il s'éloigne alors beaucoup de l'état dans lequel il avait compris pendant sa prière et son service de la Torah, etc. —

לכך נתן לנו מצות לעשותם כל היום כי ענין המצות מעשיות הם הגבה למעלה מעלה בפנימיותם ושרשם

C'est pourquoi Il nous a donné des mitsvot à accomplir tout au long de la journée. Car les mitsvot pratiques sont, dans leur dimension intérieure (pnimiyout) et leur racine, d'une élévation extrêmement grande ;

אך שנתלבשו בכמה לבושים בהשתלשלות העולמות כו' ומ"מ רומזים על מדרגה הגבוה שבשרש' [שבשרשם] כמו מצות ציצי' [ציצית] שענינה למעלה בעולמות עליונים ונתלבשה מצותה בשמונה חוטין של צמר וה' קשרים כו'

mais elles ont été revêtues de nombreux vêtements au cours de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), etc. Néanmoins, elles font allusion au niveau élevé qui se trouve dans leur racine : par exemple, la mitsva des tsitsit, dont la signification se situe dans les mondes supérieurs, tandis que la mitsva a été revêtue de huit fils de laine et de cinq nœuds, etc.

ולכן המצות לא תצטרך להם עבודת האדם לתקנם ולכוון אל אמתתם כי מצות א"צ [אין צריך / אינו צריך] כוונה לפי שהן בעצמם מתוקנים ונשתלשלו ממעלה למטה כו' והעושה המצוה המשכת אלהות שגורם אינה מצד עבודתו רק מחמת המצות עצמן כו'.

C'est pourquoi les mitsvot n'ont pas besoin du service de l'homme pour les rectifier ni pour viser leur véritable essence, car «les mitsvot n'exigent pas d'intention» : elles sont elles-mêmes déjà rectifiées et sont descendues étape par étape d'en haut vers le bas, etc. Et [pour] celui qui accomplit la mitsva, le déversement de divinité qu'il provoque ne vient pas de son service, mais uniquement des mitsvot elles-mêmes, etc.

משא"כ בתורה ותפלה שהיא עבודת הלב תלויה דוקא בכוונת האדם כו' ועיקר הכוונה הצריכה בעשיי' [בעשייה] המצות הוא שיתבונן בתחילה איך שהוא מאד רחוק מה'

Il n'en va pas ainsi de la Torah et de la prière, qui constituent le service du cœur : celui-ci dépend précisément de l'intention de la personne, etc. Et l'intention essentielle requise pour accomplir les mitsvot est qu'elle réfléchisse d'abord à combien elle est éloignée de D.ieu,

ע"י טרדתו כל היום בהבלי חפצי העוה"ז וגשמיות חומרו ועוונותיו מסך מבדיל לבלתי התקרב אל ה' אפי' [אפילו] מעט ויתבונן

parce qu'elle est occupée toute la journée par les vaines préoccupations de ce monde, par la matérialité de sa nature corporelle et par ses fautes — autant d'éléments qui forment un écran séparateur [qui l'empêche] de se rapprocher de D.ieu ne serait-ce qu'un peu. Et qu'elle y réfléchisse

בזה היטב הדק וישבור לבו בהתבוננ' [בהתבוננות] זה ויכנע לבבו מפני שמ"מ חפץ הוא להתקרב אל ה' בתורתו כו' ויכוון במצוה שנזדמנה לידו בעשותו אותה.

avec soin, jusque dans ses moindres détails, qu'elle brise son cœur par cette méditation et que son cœur s'humilie — car, néanmoins, elle désire se rapprocher de D.ieu par Sa Torah, etc. Et qu'elle forme [cette] intention lorsqu'une mitsva se présente à elle, au moment où elle l'accomplit.

שהוא כמו באר מ"ח שנובע מתחת הקרקע מנהר א' שאע"פ [שאף על פי] שהנהר אינו נק' מ"ח אבל המים היוצאים ממנו ונוקב והולך עובי עפר הקרקע נק' מים חיים מפני שמתברר ומתלבן ע"י דחקם לצאת בעפר החומרי

Car cela est semblable à un puits d'eau vive qui jaillit sous terre à partir d'une rivière : bien que la rivière ne soit pas appelée « eau vive », l'eau qui en sort et perce l'épaisseur du sol est appelée « eau vive », car elle s'affine et se purifie sous la pression qu'elle subit pour jaillir à travers la terre matérielle.

וכן ממש עשיית המצוות כשהי' [כשהיה] לו בתחלה בתפלתו ועבודתו בחי' נהר יוצא מעדן הנ"ל רק שנכסה ונעלם בתוכו ע"י גשמיות תשוקת גופו כל היום.

Il en va exactement de même pour l'accomplissement des mitsvot : au début, dans sa prière et son service, la personne avait le niveau du « fleuve qui sort d'Éden » mentionné plus haut ; seulement, celui-ci fut recouvert et caché en elle par la matérialité du désir de son corps durant toute la journée.

4 וכשעושה המצוה שנובעת מנהר הנ"ל פי' מפני שזוכר שכבר קבל ע"ע [על עצמו / על עצמך] מ"ש בכל לבבו ולכך עושה מצותיו ליכנס בעול מלכותו אע"פ [אף על פי] שעכשיו אין לו בחי' נהר הנ"ל סומך לבו על שכבר גמר בלבו לעבוד ה' באמת זהו

Et lorsqu'il accomplit la mitsva qui jaillit du fleuve mentionné plus haut — c'est-à-dire parce qu'il se souvient avoir déjà accepté de tout son cœur la royauté du Ciel et qu'il accomplit donc ses mitsvot afin de se placer sous le joug de Sa royauté ; bien qu'il n'ait pas maintenant le niveau du fleuve mentionné plus haut, il s'appuie intérieurement sur le fait d'avoir déjà résolu en son cœur de servir D.ieu en vérité — c'est

כמו באר מ"ח מפני שמאד ערב לו זאת המעט בעבודת ה' מפני שהתבונן שמאד מאד רחוק הוא מה'.

comme un puits d'eau vive, parce que cette petite mesure dans le service de D.ieu lui est très agréable, puisqu'il a médité combien il est, très, très éloigné de D.ieu.

5 ועושה המצוה הוא ע"ד הנ"ל שמאד מתוק וערב לו לעשות המצוה כו' כמו הבאר כשחופרין בקרקע ומוצאים מים הם מ"ח מפני שעברו עובי העפר כן עשיית המצות עשייתו אותה נובעת מנהר הנ"ל כו'.

Et [lorsqu'] il accomplit la mitsva de la manière décrite ci-dessus, [de sorte] qu'il lui est très doux et agréable d'accomplir la mitsva, etc. — comme pour un puits : lorsqu'on creuse dans la terre et qu'on trouve de l'eau, ce sont des eaux vives, car elles ont traversé l'épaisseur de la terre ; de même, l'accomplissement des mitsvot : son accomplissement jaillit du fleuve mentionné ci-dessus, etc.

6 וזהו שהיה האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרה"ק [לרוח הקודש] ולא שמח בעבודתו כו' כי המצות בפני עצמם קדושתם כו'

Et c'est [pourquoi] l'Arizal se réjouissait grandement d'accomplir les mitsvot, et mérita ainsi la roua'h hakodech (l'esprit saint), sans se réjouir de son [propre] service, etc. ; car les mitsvot, en elles-mêmes, ont une sainteté [qui leur est propre], etc.

כנ"ל ועשיותה בא מהתבוננות שפלות התקרבותו אל ה' שזו היא מדת ענוה באמת שנאמר על מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] כי עיקר השפלו' בפני כל אדם שאמרו א"א להיו' [להיות] כ"א עד"ז שרואה בחבירו שהוא יותר קרוב להי' כו'

comme [expliqué] ci-dessus. Et sa pratique [des mitsvot] procédait de la méditation sur le peu qu'il s'était rapproché de D.ieu. Car telle est la véritable humilité dont il est question au sujet de Moshe notre maître, que la paix soit sur lui ; car l'essence de l'humilité devant chacun — que, disent-ils, il est impossible d'atteindre autrement — consiste à voir en son prochain quelqu'un de plus proche de D.ieu, etc.

וזהו נפש שבעה תבוס נופת שאפילו הדבש מר לו אבל נפש רעבה כל מר מתוק

Et c'est le sens de : « Une âme rassasiée piétine le rayon de miel » — même le miel lui est amer — « mais pour une âme affamée, toute chose amère est douce. »

פי' באר מ"ח הנ"ל ע"י חפירותו בעפר גופו כשיוצא מעט מים מתוקים ערבים לו מאד מפני שגופו רעבה בעבודת ה' וזהו באר חפרוה שרים:

C'est-à-dire : le puits d'eau vive mentionné plus haut — lorsqu'il creuse dans la terre de son corps et qu'un peu d'eau en jaillit, elle lui est douce et très agréable, parce que son corps a faim du service de D.ieu. Et c'est là le sens de : « Un puits que des princes ont creusé. »

LikuteiTorah.com
LA PARACHA 'HASSIDIQUE

À propos de cette édition

Cette édition contient le texte hébreu et la traduction française.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Notre traduction française, faite à partir de notre traduction anglaise de l'hébreu, sans les notes de Kehot : CC BY-NC 4.0.

Cette édition dans son ensemble : CC BY-NC 4.0. Synagogues, écoles et projets à but non lucratif peuvent la copier, l'imprimer et la partager librement, et demander des dons pour couvrir les frais d'impression ; elle ne peut jamais être vendue. Citez Kehot Publication Society et likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

La traduction française a été faite à partir de l'édition anglaise de likuteitorah.com avec l'aide de l'IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), l'hébreu en regard pour vérification ; elle n'a pas encore été relue par un éditeur humain. Vérifiez sur l'hébreu tout ce qui est important.

Le Rabbi a demandé que les maamarim de la paracha de la semaine, la « Paracha 'hassidique », soient étudiés pendant cette semaine, répartis sur ses sept jours (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Pourquoi l'étudier, et les bénédictions du Rabbi : likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un projet gratuit et non commercial ; rien n'est vendu ici. Sans lien avec Kehot, Sefaria ou la Bibliothèque de Loubavitch. © likuteitorah.com

Depuis likuteitorah.com/fr/torah-ohr/toldos/4/

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak